

of Congress = LC) is van ilyen irányú projektje. A MARC rekordokat szétbontva jól megkülönböztethető két rétegük, a tartalmi formátum (MARC21, danMARC2, HUNMARC stb.) és a közvetítő formátum (ISO 2709). Ez utóbbi adja a sokak által „bináris”-nak is nevezett jól ismert MARC struktúrát. Világosan látnunk kell, hogy ennek XML-re cserélése nem oldhatja meg az elsősorban a tartalmi formátumból fakadó problémákat, hiszen az ismert 3 karakteres mezők, almezők, indikátorok továbbra is ott vannak a rekordban, mindössze jobban olvasható formában.

Lehet-e vajon egy olyan formátumot találni, amelynek segítségével minimálisra szorítva a leírás során a duplumképződést, megvalósítható lenne több információs terület együtműködése? Ezt a kérdést tette fel az a dán projekt is, amely könyvtárak–múzeumok–levéltárak közös leírási formátumának kidolgozását tűzte céljául. A Dublin Core 15 eleméből kiindulva – figyelembe véve a bibliográfiai adatelemek nem bibliográfiai felhasználására (ISO 8459) vonatkozó szabványt – alkották meg a

három intézménytípus számára megfelelő 13 leírási ismérvet (létrehozó; közreműködő; dátumok: kiadás, létrehozás, elérhetőség; leírás; kiadásjelzés; fizikai formátum; azonosító; nyelv; kiadó; kapcsolatok; tárgy; cím; típus).

A feladatot általánosítva beláthatjuk, hogy egy hasonló közös formátum kialakítása nem könnyű, hiszen a létrejövő közös formátum jóval kevésbé lehet részletes, mint például a kiindulásul szolgáló MARC formátum, de mégis elegendő jellemző adatot kell tartalmaznia a dokumentumról. Minden intézménytípusnak megvannak a lényegesnek ítélt metaadatai, a kérdés csak az, milyen intézménytípusokat vehetünk figyelembe egy általános közös leírási formátum kialakításakor. Talán az arany középút megtalálása az egyik legnehezebb része a feladatnak.

/ANDRESEN, Leif: After MARC – what then? = Library Hi Tech, 22. köt. 1. sz. 2004. p. 40–51./

(Lengyel Monika)

Milyen az ideális könyvtár?

Világszerte sokan próbálják leírni az ideális könyvtárról szóló elképzelésüket. Ezek mindegyike anynyiban szubjektív, hogy a bennük összegyűjtött objektív ismérvek milyen teljességgel tükrözik a lehetséges „ismérválasztékot”, illetve milyen előfeltételezéssel oldják meg feladatukat.

Maurice B. Line például stabil könyvtári olvasótárbort feltételezve az ideális könyvtár huszonkét követelményét sorolja fel lehetőleg megvalósítandó etalonként (*Aslib Proceedings*, 50. köt. 8. sz. 1998. p. 225–226.). E követelmények között egyaránt szerepel az attraktív elhelyezés, a hosszú nyitvatartási idő, az egyéni és csoportos munkát egyaránt megengedő belső tér és berendezés, a pihenőhely (intézményi kávéház), az önkiszolgáltatást lehetővé tevő állományszervezés. És természetesen: a minden szinten elérhető katalógus, a legkülönbözőbb – köztük elektronikus – kiadványok együttes használata, a gyors kölcsönző szolgálat, az akadálytalan másolatkészítés, a néhány pontból álló könyvtárhasználati útmutató. Külön követelmény az újdonságszolgáltatás és a könyvtárközi kölcsönzés, illetve másolatbeszerzés. Végül pedig a kompetens személyzet jelenik meg

Line „ideal requirements”-nek nevezett követelményei sorában.

A finn A. Juntunen és J. Saarti – egyetemi környezetben – az ideális könyvtárat a potenciális használók (non-users) „lépcsőabszolválásának” sikerességével fogalmazza meg (*Libri*, 50. köt. 2000. p. 237–238.). Ezt a következőképpen lehet összefoglalni: „A potenciális használónak pszichés gátlásai vannak, s ezért nem mer belépni a könyvtárba. Meg kell találni annak a módját (pl. csoportos látogatással), hogy ez a gátlás feloldódjék. Aztán (pl. használói szemináriumon) emlékeztetni kell a majdani olvasót középiskolai információkeresési gyakorlatainak tapasztalataira, és ebbéli ismereteit kiegészíteni „egyetemi könyvtári szintre”. A könyvtárhasználat rutinná egyszerűsítését ezután a fejlettebb hallgatóktól lehet (és kell) elvárni. A következő lépcsőfokon pedig ott állnak a könyvtárosok, akik megtanítják kezdő könyvtárhasználónkat a fejlett használat specialitásaira, hogy aztán kedvére élhessen a gyűjtemények gazdagságával, a berendezések adta lehetőségekkel, az épület kényelmével. E ponton tulajdonképpen azok az ideális követelmények lépnek előtérbe a tényleges

könyvtárhasználóvá fejlődött potenciális használó vonatkozásában is, amelyeket Line megfogalmazott.

A referált cikk szerzője az olsztyni egyetemi könyvtárban 84 elsőéves hallgatót kért fel arra, hogy szabad fogalmazásban írják meg: mit hiányolnak a könyvtárban. E fogalmazványokból valójában az ideális körülményektől való negatív eltéréseket lehetett számba venni. Íme:

1. Nincsenek meg vagy kevés példányban vannak meg az állományban a keresett művek. A dolgozatok 44%-a tett erről említést. 29,7% azt is megírta, hogy emiatt más könyvtárak használatára kényszerül.
2. Nehéz, vagy nem lehet használni a számítógépi katalógusokat. 25% vélekedett így.
3. Túlságosan hosszú ideig kell várni az előjegyzett művekre. A dolgozatok 20%-ában szerepelt ez a panasz.
4. Nincs lehetőség xeroxmásolatok készítésére (16,7%).
5. Az irodalmat kétféle – hagyományos és gépi – katalógusban kell keresni, ami időt rabló elfoglaltság (12%).

6. Kevés képernyő áll a hallgatók rendelkezésére (8%).

7–9. Alacsonyabb százalékban panaszkodtak a hallgatók az ETO számukra értelmetlen voltára (6%), a könyvtári nyomtatványok bonyolultságára (3%), a szolgálati és az olvasói katalógus megkülönböztetésének érthetlenségére (2%).

A dolgozatok 12%-ában állították csak, hogy a könyvtárhasználat íróknak nem okozott semmiféle nehézséget. Alig néhányan jegyezték meg, hogy tudják: panaszuk jelentős része a könyvtár elégtelen anyagi ellátottságára vezethető vissza.

A szerző végül leszögezi: ideje, hogy a könyvtárak, különösen a felsőoktatásiak, valamint a kutatás-fejlesztés és termelés szolgálatában állók használók szemszögéből fogalmazzák meg felméréseikkel dokumentált szükségleteiket.

/ŚWIGOŃ, Marzena: Problemy użytkowników a biblioteka idealna. = Bibliotekarz, 6. sz. 2003. p. 2–5.)

(Futala Tibor)

Könyvtárközi kölcsönzés Mexikóban: két megoldás egy ősrégi problémára

A cikk két USA–mexikói könyvtárközi együttműködési programot mutat be.

1. Grupo Amigos

A *Grupo Amigos* 13 mexikói (főként Mexikóváros vonzáskörében található) és 28 amerikai könyvtárból álló csoport. 1989-ben könyvtárközi kölcsönzésre alapították, a University of Texas at El Paso (UTEP) és az Instituto Tecnológico Autónomo de México (ITAM) támogatásával. A tagkönyvtárak között vannak Mexikó legnagyobb egyetemi és kutatóközponti könyvtárai, valamint az USA délnyugati államaiból a főbb állami és magánegyetemek könyvtárai.

A Grupo Amigost a kezdetektől fogva segítette az USA mexikói követségének a könyvtára, a Benjamin Franklin Könyvtár elsősorban a könyvek ki- és visszaküldésével az USA és Mexikó között, kiiktatva a gyakran lassú és megbízhatatlan mexikói postát. A program része a dokumentumszolgál-

tatás, amely szintén a Benjamin Franklin Könyvtáron (posta, fax, Ariel) keresztül bonyolódik.

A Grupo Amigos tevékenységét a mexikói oldalon a tagkönyvtárak kétéves időszakokban rotációs alapon koordinálják. Az amerikai oldalon az UTEP könyvtára az állandó koordinátor. A program első öt évében inkább a mexikói könyvtárak kölcsönöztek az amerikai partnerektől. Az igények száma később csökkent, amikor a mexikói könyvtárak elindították az OPAC-okat. A Grupo Amigos mexikói tagjai az utóbbi években más tevékenységet is folytatnak, pl. tanfolyamokat, nagyobb kongresszusokat szerveznek.

Főbb eredmények:

- az Ariel szoftver megvétele a konzorcium számára,
- a faxon és e-mailen küldött kérések fogadása,
- a könyvtárigazgatók figyelmének felkeltése a személyzet képzésének szükségességére a szerzői jogi törvénykezésről mind nemzeti, mind nemzetközi szinten.